

Kunnanhallituksen vastine tarkastuslautakunnalle arviointikertomuksessa 2024 esitettyihin kysymyksiin ja havaintoihin

litin Vesihuolto Oy:n loppuselvitys

Tilinpäätös- ja toimintakertomuksessa todetaan luvussa Kunnan talous (s.8), että lisäksi vesihuoltolaitoksen osakeyhtiön purkamisesta syntyviä satunnaisia kuluja kirjattiin 858 191 €. Kunnanhallitus käsitteli litin Vesihuolto Oy:n loppuselvitystä. Yritys- ja yhteisötietojärjestelmän mukaan (8.5.2025) litin Vesihuolto Oy oli selvitystilassa. Jos loppuselvitys on tehty 19.12.2024 niin miksi vasta 5.5.2025 kunnanhallitus antaa ohjeen yhtiökokousedustalle?

Vastaus: Yhtiön selvitystila on monivaiheinen prosessi, joka päättyy vasta, kun tilintarkastettu loppuselvitys hyväksytään ja tarvittavat rekisteröinnit toteutetaan. Loppuselvitys on tehty 19.12.2024 tilanteen mukaisena, mutta se on valmistunut kaikilta osin vasta vuoden 2025 puolella (vrt. tilinpäätöksen valmistuminen tilikauden päättymisen jälkeen) ja tilintarkastajat ovat tarkastaneet sen osana kunnan tilintarkastusprosessia. Tämän jälkeen on ollut mahdollista sopia ja pitää kokous loppuselvityksen hyväksymiseksi.

Vesihuoltolaitoksen taloutta koskevat kysymykset

Vesihuoltolaitoksen käyttömaksut ovat tosi korkeat. Vesihuoltolaitos tulee tarvitsemaan verorahaa puolen miljoonan luokkaa vuosittain. Kaukolämpöyhtiön myynnistä saatu voitto hupenee osittain vesihuoltolaitoksen toiminnan turvaamiseen. Tarkastuslautakunnankäsityksen mukaan taseyksikön perustaminen ja sen avaava tase olisi tullut käsitellä valtuustossa. Kunnanhallitukselta pyydetään selvitys satunnaisten kulujen synnystä, avaamaan konsessiosopimusta Lahti Aquan kanssa, miksi taseyksikön perustamista ei tuotu valtuuston käsiteltäväksi ja miten kunnanhallitus aikoo tasapainottaa vesihuoltolaitoksen talouden kestäväälle pohjalle?

Vastaus: Taseyksikön perustaminen on katsottu olevan valtuuston talousarviossa asettamien tavoitteiden mukainen ja hyväksytyn järjestelyn toteuttamiseen liittyvä tekninen toimi, joka on välttämätön eriyttämisvelvoitteen toteuttamiseksi. Taseyksikön perustamisessa on noudatettu tilintarkastajan ohjeistusta, joka on koskenut kirjauskäytäntöjä.

Kunnanjohtaja on aiemmin esitellyt konsessiosopimusta tarkastuslautakunnalle. Tarvittaessa asiaa voidaan esitellä uudelleen. Sopimus on hinnoitteluliitteitä lukuun ottamatta julkinen.

Satunnaisena kuluna on käsitelty litin vesihuolto Oy:n purkutappion eliminointi. Kyse on tasejatkuvuuteen liittyvästä kirjauksesta.

Vesihuollon talouden saattaminen kestäväälle pohjalle vaatii useiden vuosien pitkäjänteistä työtä. Uudistettu vesihuoltolaki velvoittaa laatimaan vesihuoltolaitokselle toimintamuodosta riippumatta viiden valtuustokauden päähän ulottuvan omaisuudenhallintasuunnitelman. Omaisuudenhallintasuunnitelmassa pitää konkreettisesti osoittaa, miten vesihuolto kunnassa kyetään turvaamaan ja rahoittamaan maksutulojen turvin saneeraukset ja uudisrakennus huomioon ottaen. Toteutumasta on raportoitava säännöllisesti.

Omaisuudenhallintasuunnitelman tarkoituksena on varmistaa, että laitos kykenee huolehtimaan vesihuollosta ja vastaamaan vesihuollon toimintavarmuudesta niin, että vesihuollon kustannusten kattamiseksi perittävät vesihuollon maksut muodostuvat kohtuullisiksi ja tasapuolisiksi. Vesihuoltolaitoksen on toimitettava omaisuudenhallintasuunnitelma tiedoksi kunnalle ja elinvoimakeskukselle.

Päätöksenteon ja hallinnon luottamus

Mihin toimiin kunnanhallitus ryhtyy palauttaakseen luottamuksen hallintoon ja päätöksentekoon?

Vastaus: Kunnanhallituksen tulkinnan mukaan epäluottamus hallintoon- ja päätöksentekoon liittyvät vuoden 2025 loppuun asti käytössä olevaan valiokuntamalliin. Valiokuntamalli on perustunut erittäin vahvasti kunnanvaltuuston tahtotilaan uudistaa kunnan luottamushenkilöhallintoa valtuustokauden 2021-2025 alusta lukien, joten kunnanhallitus ei yksinomaan voi ottaa esitettyyn kysymykseen kantaa.

Kunnanhallitus kuitenkin toteaa, että kunnanvaltuusto on päättänyt 9.12.2025 kokouksessaan hyväksyä hallintosäännön kokonaisuudistuksen, joka tulee voimaan 1.1.2026. Hallintosääntöuudistuksessa palataan päättäviin toimieliimiin, minkä uskotaan vievän hallintoa ja päätöksentekoa tarkastuslautakunnan toivomaan suuntaan.

Arviointikertomuksessa on otettu kantaa mm. valtuuston aseman heikentämiseen talousarvion rakenteen ja informatiivisuuden osalta. Talousarvio on sisällöllisesti hyvin samankaltainen vuoden 2017 talousarvion valmistelusta lähtien ja sen sisältöön ei tarkastuslautakunta ole aiemmin katsonut aiheelliseksi esittää huomioita.

Huomioitavaa on, että tarkastuslautakunta ei ole käsitellyt omaa talousarviotaan, kuten tarkastuslautakunta itsekin toteaa. Kunnanhallitus ei pysty vastaamaan miksi lautakunta on toiminut näin.

Viranomaislautakunnan hallintosäännön mukaisena tehtävänä on ollut käsitellä vain ne asiat, jotka on käsiteltävä monijäsenisessä toimieliimessä, joka ei voi olla kunnanhallitus. Tämän tehtävän mukaisesti sillä ei ole ollut omaa talousarviota.

Kuntastrategian vaikuttavuus

Millä tavalla kunnanhallitus aikoo varmistua siitä, että valtuuston hyväksymä kuntastrategia otetaan huomioon talousarvio- ja taloussuunnitelmatyössä?

Vastaus: Voimassa olevan kuntastrategian toteutus on nojannut merkittävästi strategisiin kärkihankkeisiin, joiden toteutumisesta on seurattu myös välitarkastelussa. Strategia on käsitelty lakisääteisesti (kerran valtuustokaudessa), kun strategia on hyväksytty vuoden 2022 alussa. Välitarkastelu on ollut vapaaehtoinen seuranta strategian toteutumisesta.

Päivitetty strategia on tulossa kunnanvaltuuston käsittelyyn tammikuussa 2026, mikä täyttää edelleen strategialle asetetut valtuustokausittaiset käsittelyvaatimukset. Strategiapäivityksen jalkauttaminen kunnan toiminnassa vaatii niin viranhaltija- kuin myös luottamushenkilöjohdon sitoutumista sekä strategian sisällöllistä omaksumista myös toimielintason päätöksenteossa.

Strategiapäivitys tullaan viestimään kattavasti kunnan henkilöstölle kevään 2026 aikana.

Lisäksi valmistelijoita ja jatkossa lautakuntia kehoitetaan erityisesti sitomaan talousarvion tekstiosuuksissa strategiasta johdetut tavoitteet talousarvion sisältöön. Tavoitteita on aiemminkin johdettu strategiasta, mutta niitä ei ole ilmeisimmin pystytty avaamaan riittävän hyvin talousarviokirjassa.

Tiedot koulutuspalvelujen ja varhaiskasvatuksen menoista

Millä tavoilla kunnanhallitus aikoo lisätä valtuutetuille tietoa koulutuspalvelujen ja varhaiskasvatuksen menoista?

Vastaus: Talousraportointia kehitetään sisällöllisesti esille tulevien tarpeiden mukaan. Koulutuspalveluissa ja varhaiskasvatuksessa talouden toteumassa on ollut vaihtelua, mutta tilanne on vakiintumassa ja kehityksestä saadaan jatkossa paremmin vertailukelpoista tietoa.

Talousraportoinnissa jatkossa lautakunnille voidaan käyttää huomattavasti tarkempia raportointitapoja, mitä koko kuntatason talouskatsauksissa ja osavuositarkastuksissa noudatetaan. Myös tarkastuslautakunnalle voidaan toimittaa säännönmukaisia raportteja lautakunnan pyytämien tarkkuustasoin. Tiedossa ei ole, että tarkastuslautakunta olisi esittänyt taloushallintoon pyyntöjä säännöllisistä raportoinneista.

Nyt arviointikertomuksessa oli käytetty kunnan ulkopuolisista palveluista hankittuja tietoja, mitä osin on pidettävä epätarkoituksenmukaisena. Tässä yhteydessä myös todetaan, että tarkastuslautakunnalla on suoraan oikeus pyytää eri materiaaleja kunnan kirjaamosta, jolloin tarve käyttää ulkopuolista tai jäsenten omaa tiedonhankintaa on vähäisempi.

Hyvinvointisuunnitelman ja kunnan rajapinnat

Kunnan hyvinvointisuunnitelma sisältää elementtejä, joilla voidaan tunnetusti ehkäistä sairauksia ja ylläpitää toimintakykyä. Kunnan ja hyvinvointialueen rajapinnassa näyttää olevan aukkoja, jotka vastaavat osin kansanterveyslaissa tavoiteltua ennalta ehkäisevää työtä. Onko tällainen huoli kunnanhallituksen mielestä aiheellinen ja jos on, onko kunnanhallituksella suunnitelmaa tilanteen korjaamiseksi?

Vastaus: Kunnan ja hyvinvointialueen rajapintatyön ongelma on nostettu esiin eri yhteyksissä niin litin kuin myös muidenkin alueen kuntien toimesta. Ongelmana on hyvinvointialueen rajapintatyöhön asettamien eri työryhmien määrä. Päijät-Hämeen hyvinvointialueen nimeämispyynnön mukaisesti vuoden 2024 alussa kunnanhallitus nimesi yhteyshenkilöt alueen tunnistetuille yhdyspinnoille:

- Työllisyys ja työkyky
- Ikääntyminen
- Osallisuus
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
- Kulttuurihyvinvointi
- Ravitsemus
- Liikunta
- Ehkäisevä työ
- Sivistyspalvelut
- Oppilashuolto- ja lapsiperhepalvelut
- Harrastaminen
- Varautuminen ja turvallisuus
- Joukko- ja palveluliikenne
- Asuminen ja elinympäristö
- Toimeentulo ja Kotoutuminen ja maahanmuutto

Kuten listasta näkyy, moni yllä olevista ryhmistä on limittäin toistensa kanssa. Pienistä kunnista samat henkilöt ovat useissa ryhmissä ja osaan ryhmistä joudutaan siksi laittamaan henkilöitä, jotka eivät ole kunnissa asian ytimessä tai joilla ei ole suoraa vaikutusvaltaa toiminnan järjestämiseen. Tehottomuus tulee siis näiden ryhmien määrästä. Toivottavaa on, että ryhmiä voitaisiin yhdistää, jolloin tehokkuus ja laatu paranevat. Tämä näkökulma on nostettu litin osalta esille hyvinvointialueen kyselyssä liittyen esim. hyvinvointikärkiin ja toimenpiteisiin. Tavoitteena on tuoda ongelmaa esille aina, kun mahdollista, jotta asiaan saataisi muutos. Asia on siis tiedostettu, mutta kuntakohtaisesti ei ole mahdollista vaikuttaa suoraan alueelliseen järjestelyyn.

Kunnan etätyökäytännöt

Koska tarkastuslautakunta ei saanut henkilöstöasioista vastaavalta viranhaltijalta selvitystä, miten paljon etätyötä on tehty ja ketkä ovat olleet etätöissä, niin selvitystä pyydetään kunnanhallitukselta.

Vastaus: Hallinto- ja talousjohtaja on käynyt kahdesti asiaa läpi tarkastuslautakunnan silloisen puheenjohtajan kanssa. Olettama on ollut, että näissä yhteyksissä annettu selvitys sekä tiedot olisivat olleet riittävät ja välittyneet myös lautakunnalle.

litin kunnassa noudatetaan etätyöohjeen ja henkilöstöohjeen mukaista menettelyä, josta on kuitenkin joustettu mm. kunnantalon toimiessa väistötiloissa tarvittaessa henkilökohtaisiin syihin perustuen. Etätyön määrää ei tilastoida tai seurata kokonaisuutena vaan kukin esihenkilö sopii alaistensa kanssa työn suorittamisen kannalta toimivat etätyöjärjestelyt.

Etätyön ei ole nähty vaikuttavan työsuorituksia heikentävästi. Etätyökäytäntöjä tarkistetaan seuraavan kerran, kun väistötilajärjestelyt päättyvät.